

כח:

עין משפט
נר מצוה

בז א ב מיי פ"ב מהלכות שבת הלכה י' ופכ"א הלכה לא סמך עשין סה טו"ש"ע א"ח סימן סכה ספק מג ונכר אלמם שבת פייד דף מג. וסס כל הענין:

בז ג מיי סס פ"ב הל' ד טו"ש"ע סס סע"ט:

מוסף רש"י

רירא. שְׁעוּשֵׁה ירי צב"א וזהו שקורין קריד"א צלע"י שהוא עושה ירי שמוגלד ממד (ביצה כב.). **ריצא**. פי' שנקב כמג מחט כמו (חולין לג.) דן ביה מדי (ביצה שס.) **דמא**. שנקק"ר (שס.) **דינעתא**. מדמנת ממד (שס.) **קידדא**. לשון קדשה נכפי, שרפת, וזהו שקורין איתקלפיש"ין (שס.) ותחלת אכלא. מתלת חולי על כל אלו (שס.) סוף אוכלא ופפורי עינא. שקרב להספלות הוא וזלי סחל אלא להגיה מחורו (שס.)

שיר השמוד הבא

וּתְרַדְדִין. צִלְיִן (נכוחות ה:). **ומי סיסין**. מַבְשִׁיל של פוליא"ל (שם וסד.). **והרת**. ולירי"ש שהלך טלז בו (שם חד:) **שהשלל** **ויהרת** (שם וז.). **ויהרת הכבר**. איברי"ש של ביהמ (שס.) **ורשחלים**. מין (גיסין) (ז.). **ותגלתת**. חס מגלת (ברכות זד.) **שפור** **שפחות** וגו'. **שפחות** שגז הלכות כר מלבי אפין ולא כר מלבי, מפני ששמוסין דומין זה לזה ויש שמחליטין שמועה על זה שגל זה, ומגז בזה סמן לסדר השמועות (ביצה ב:). **שפור**. כפי' אין צדין (פילה כז:) **שפור שלגו** זו בשל אסור לטלטל, א"ר מלכו א"ר אלז וסומטו ומנחו בקין וזת, והייט שמסתתא. דעילתא מילתא דאמורא אמרנא (מכות כא.) **שפחות**. משנה היא כפי' אע"פ (מכות נט.) **ר"א** **אומר** אפילו הכניסה לו מלא וכו', אמר כי מלכו א"ר אלז כר אהבה הלכה כר"א. והייט משנה דאמתינא קפא ולא קאמר מילתא כפי' נפשה (שס.) **גומה**. מנה צנח סימן (גב.) **ר'** חלזו אמר כי הוה שמי עשרות שלמו, צריך שיהא בעיקרן גומתו, כי מלכו אמר כי אלז כר אהבה גומת אע"פ שאין זו עשרות (שס.) **בולדות**. צפ"י אין מעמידין מ' והייט מתניתא (שס.) **אפר**

רבינו חננאל

ההיא נקראת סקוטלי. פי' פורנקא שליח להודיע להוחר וכבר פרשנוהו בכמה מקומות. פי' חש בפיקעא מלשון בקיעה והיא פיקא כל' מקום שנבקע בתחתוניות של אדם. לכודה פי' רוח שאוחזת האשה אחרי לידתה נקרא כודא. אכרתא ברוש. קשייתא דאטנו פי' גרעניים של סנה. צפירתא דלא אפתח צפורת שלא נפתחה רחמה כלומר

שורייני דעינא בליבא תלו:

דליבא ולי נראה בצוננתא דלגא תלו כלומר ראיית העין תלוי בהצנת הלב שורייני צשי"ן כמו (במדבר כד) אשורנו ולא קרוב א"נ שורייני צסמ"ך מלשון סיר נכסיה (חולין קה.) בצאונתא (צ) צבי"ת לשון הצנה כדאמרינן צמרצבה (מגילה כד:) בצאונתא דליבא הוי חזי:

חמימי לעקרבא וקירי לזיבורא

והיזופא סבנתא. מכאן

פי' ט ר"י הא דאמרינן צפ"ק דחגיגה (דף ה.) ומאלוהו רעות רבות וגרות כגון זיבורא ועקרצא ששניהם זרות זו לזו שא"ל לעשות לו לא חמימי ולא קיריי ולא^ט כפי'ש שפירש שעושות לו הרבה זרות ולפירושו קשה מה היה לו להזכיר אלו יותר מהאחרות: **שני**

עילוייה ואי לא^ה לייתי משקדי חלווני ואי לא מייתי מושח קירא ולינקוט בשחקי דכיתנא בקייטא ודעמר גופנא בסיתווא רבי אבהו חש באודניה אורי ליה ר' יוחנן ואמרי^ט ליה בי מדרשא מאי אורי ליה כי הא דאמר אביי^א אמרה לי אם לא איברי כולייתא אלא לאודנא ואמר רבא אמר לי מניומי אסיא כולוהו שקיינו קשו לאודנא לבר ממיא דכולייתא לייתי כולייתא דברחא קרחא וליקרעיה שתי וערב ולינח אמללא דנורא והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה לא קיריי ולא חמימי אלא פשוירי ואי לא לייתי^ו תרבא דחיפושתא גמלניתא וליפשר ולישרי ביה ואי לא למלייה לאודניה מישחא וליעבר שב פתילתא דאספסתא וליתי שופתא דתומא וליתוב ברקא בחד רישא וליתלי בהו נורא ואידך רישא מותבא באודנא וליתוב אודניה להרא נורא ויודהר מוזיקא ונישקול חדא ונגח חדא לישנא אחרינא ואי לא לייתי שב פתילתא ביקרא ושייף ליה מישחא דאספסתא ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה ונשקול חדא ונגח חדא ויודהר מוזיקא ואי לא^י לייתי אודרא דגרא דלא משקף ונגח בה ולתלייה לאודניה להדי נורא^י ומיודהר מוזיקא ואי לא לייתי גובתא דקניא עתיקא בר מאה שנין^ז ולימלחיה מילחא גלגליתא ולקלי ולירבק וסימנך רטיבא ליבשתא ויבשתא לרטיבא אמר רבה בר זוטרא אמר רבי חנינא *מעלין אונים בשבת תני רב שמואל בר יהודה ביד^ב אבל לא בסם איכא דאמרי בסם אבל לא ביד מ"ט מוריה זריף אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת סבור מנייה הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול אבל משחק בשבת ואתווי דרך רשות הרבים לא א"ל ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה לדידי מיפרשא מיני' דרב יהודה אפילו מישחק בשבת ואתווי דרך רשות הרבים מותר רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת אמר להו רב שמואל בר יהודה מאן צייית ליהודה מחיל שבי לסוף חש בעיניה שלא ליה שרי או אסיר שלא ליה^ג לב"ע שרי לדידך אסיר וכי מדידי הוא דמר שמואל היא^ה ההיא אמתא דהואי בי מר שמואל דקדחא לה עינא בשבתא צווחא וליכא דאשגח בה פקעא עינא למחר נפק מר שמואל ודרש עין שמרדה^ז מותר לכוחלה בשבת מאי טעמא דשורייני דעינא באובנתא דליבא תלו כגון מאי^ו אמר רב יהודה כגון רירא דיצא דמא דימעתא וקידחא ותחלת אוכלא לאפוקי סוף אוכלא ופצוחי עינא דלא אמר רב יהודה זיבורא ודחרויה סילוא וסמטא ודכאבי ליה עינא ואתי עילוייה אישתא כולוהו בי בני סכנתא חמה לחמה^ו וסילקא^ז לצינא וחילופא סכנתא חמימי לעקרבא וקיריי לזיבורא וחילופא סכנתא חמימי לסילוא וקיריי לחספניתא

מוציאה לחה ורפואות של יצב כגון גוצתא דקניא ומילתא גלגליתא לאודנא רטיבא המוציאה לחה: **מעלין אונים**. גידי אונים פעמים שורדין למטה ומתפרקין הלחיים וצריך להעלותן ויש סכנה בדצר: **אזל לא בסס**. הואיל ואפשר ציד: **מיוזף זריף**.^ט עושה חבורה שיש חילול שבת יותר אזל קשירת סס אין שם חילול דאורייתא: **שמרדה**. שרופה לצאת כהם דאמרינן לר' יוחנן **מישחק ואיסווי כו'**. כדאמרינן לקמן שורייני דעינא צליבא תלו מאור העין ואחזין צטרפשי הלב: **ה"ג מאן דזייט ליה ליהודה מחיל שני**. השומע דצריז ומקבלם יחלל שבת: **לדידך אסיר**. שאתה אסרת וערערת על דברי: **וכי מדידי הוא**. מדעתי הייתי אומר דצר זה שמחית על ידי: **דמר שמואל היא**. ממנו קיבלתיה: **דקדחא**. אשלפי"ר לשון כקדוח אש (ישעיה סד) חמימות: **ה"ג מותר לכוחלה צצצם מ"ט שורייני דעינא בצאונתא דליבא סלו: כגון מאי**. על איזה חולי העין מחללין שבת: **רירא**. טוטפת עינו רירא צלע"י קאייר"א: **דינא**. אישפוניג"ט לשון נעילה ותמיכה: **קדחא**. חמימות: **סחלס אכולא**. צמחלת החולי: **סוף אכולא**. שכבר נתפרא ועדיין קודחת מעט: **ופצווי עינא**. שצא לכוחלה כדי להאיר מראית עינו: **ויצורא ודחרוי' סילוא וסימטא וכאצ עינא ודאפי** עלה אישפא כולסו צי צני סכנתא. מי שיש עליו אחת מהלה שנסכתו זרעה או שנתמז כון צצצרו דחרויה לשון ממרחות של דגים (צ"מ כא.) סילוא קוז או שיש עליו סימטא קלוג"א ונכנס צמרנך צאחת מכל אלה סכנתא היא: **חמה לחמה**. א' צנון יפה לחולי חמה: **וסילקא**. מדרין: **לויקא**. לשחפת זונת: **וחילופא סכנתא**. לפי שהלגון מוסקף עליו קור והמדרין מחממין: **חמימי לפילוא**. צריך לשרות המכה צממין והא דאמרינן לעיל סילוא צי צני סכנתא היכא דרחץ כל גופו צי צני שמחמם כל גופו:

אין מעמידין פרק שני עבודה זרה

צפיקעא. פי' ח טצעת של בית רעי וצלע"י פיג"א: **אורי ליה**. רפואה: **שצ ציני אהלא מולאנא**. לשון שצב גרעינין אדומים כמולעת הנמנאלים צאהל שמכבסין צו כדמנן החס (שנח דף ז.) הצורית והאהל. מולאנא לשון מולעת שני: **צחללא דצי לוארא**. חתיכות בגד שנוטלין מצית האור של חלוק כשעושין לה **פה: נירא צרקא**. ליצ"א של שיער **צהמה: וטמיש**. וטובל: **אדהכי והכי**. צעוד שהוא מחזר אחר סמנים הללו: **קשייפא דאסנא**. גרעינ של פרי הסנה צטניטס^ט הגדלים בצנה ומלאין גרעינין: **פיקעא לפדי פיקעא**. סדק של גרעינין נגד סדק שצצשרו: **פיקעא עילאש**. הנראה מצחון למעלה ויכול לדבק שם אותו אפר: **פיקעא סחא**. צפי הנקב מלמטה: **סרנא דאפירפא דלא אפסח**. חלב שעירה שלא ילדה: **ולפשי**. ימחה צזור וימסחהו צו

כדמתרגמינן נמס' פשר: טרפא דרקא דמייבשי צטולא. עלי דלועין שנמייבשו צלל: **משקדי חלווני**. לימ"ץ צלע"י מין חלון: **משח קירא**. שמן זית ושעו טרופין יחד: **ולניקוט בשחקי דינסנא צקייטא**. יתכסה בשחקים של פשתן צקין שלא יתחמם יותר **מדאי: ודעמר גופנא**. צגדים של זמר גפן שהן חמים: **צקייני**. משקין: **צרחא**. שם זאן: **צרחא קרחא**. עז שאינה מסורבל צמר כרחל: **אמללא**. גמלים לוחשות: **חיפושפא**. אשקצריג"ט וצלשון כננן קרוקו"ס: **גמלניסא**. גסה והוא הנטו"ן: **פפילה דאספספא**. עלה ארוך של שחת ירק של חטין: **שופפא**. דשומא. צית יד של שוס והן עלין היצבים שיש נלחמין צהן. שופפא לשון אחזה כדאמרינן צגיטין (דף לב.) שופפא דקופינא דמרא רפיא: **צרקא**. כמו נירא צרקא [נשען] שער של ליצ"א: **ומינלי כזו נורא**. יצעיר צהן האור: **ונסור מויקא**. לא יתן אזנו לרוח: **ונשקול חדא ונינח חדא**. כשיטול זו מן האזן יתן את זו עד שכלו כולו: **אודרא דגרא**. מוכין הצצוטים צצצע שקורין פויילי"ד: **דלא משקף**. אינו חצוט צצמט^ט לנפלו. משקף לשון עלה דף (ויקרא כ) טרפא דשקוף נחצט: **גוצתא דקניא צר מאה שנין**. שפופרת של קנה ישן שנמלש הרי מאה שנה: **מלחא גלגליתא**. מלח של אבן הדומה לשיש צלע"י שלייתמ"א: **רטיבא ליבשתא** ויבשתא לרטיבא. כל הרפואות הללו אינן שוות לכל חולי האזן אלא אותן הרפואות שיש צהן דצר לח כגון מיא כוליתא ומשח קירא וכיוצא צהן מעלין לאחן יבשה שיש לו חולי ואינה

עליונים פעמים **גידא אונים**. גידי אונים חבורה שיש חילול שבת יותר אזל קשירת סס אין שם חילול דאורייתא: **שמרדה**. שרופה לצאת כהם דאמרינן לר' יוחנן **מישחק ואיסווי כו'**. כדאמרינן לקמן שורייני דעינא צליבא תלו מאור העין ואחזין צטרפשי הלב: **ה"ג מאן דזייט ליה ליהודה מחיל שני**. השומע דצריז ומקבלם יחלל שבת: **לדידך אסיר**. שאתה אסרת וערערת על דברי: **וכי מדידי הוא**. מדעתי הייתי אומר דצר זה שמחית על ידי: **דמר שמואל היא**. ממנו קיבלתיה: **דקדחא**. אשלפי"ר לשון כקדוח אש (ישעיה סד) חמימות: **ה"ג מותר לכוחלה צצצם מ"ט שורייני דעינא בצאונתא דליבא סלו: כגון מאי**. על איזה חולי העין מחללין שבת: **רירא**. טוטפת עינו רירא צלע"י קאייר"א: **דינא**. אישפוניג"ט לשון נעילה ותמיכה: **קדחא**. חמימות: **סחלס אכולא**. צמחלת החולי: **סוף אכולא**. שכבר נתפרא ועדיין קודחת מעט: **ופצווי עינא**. שצא לכוחלה כדי להאיר מראית עינו: **ויצורא ודחרוי' סילוא וסימטא וכאצ עינא ודאפי** עלה אישפא כולסו צי צני סכנתא. מי שיש עליו אחת מהלה שנסכתו זרעה או שנתמז כון צצצרו דחרויה לשון ממרחות של דגים (צ"מ כא.) סילוא קוז או שיש עליו סימטא קלוג"א ונכנס צמרנך צאחת מכל אלה סכנתא היא: **חמה לחמה**. א' צנון יפה לחולי חמה: **וסילקא**. מדרין: **לויקא**. לשחפת זונת: **וחילופא סכנתא**. לפי שהלגון מוסקף עליו קור והמדרין מחממין: **חמימי לפילוא**. צריך לשרות המכה צממין והא דאמרינן לעיל סילוא צי צני סכנתא היכא דרחץ כל גופו צי צני שמחמם כל גופו: **חוספניתא**

עדין לא ילדה: ר' אבהו חש באודניה אורי ליה ר' יוחנן מיא דכולייתא דברחא נקרעיה שתי וערב לינחיה אמללא דנורא והנהו מיא דצילי מינה לא קיריי קיריי ולא חמימי חמימי אלא פשוירי דלא איברי כוליתא אלא לאודנא: א"ר חנינא מעלין אונים בשבת. תני רב שמואל ביד אבל לא בסס. איכא דאמרי בסס דיד מוזף זריף כלומר נגיעת היד קשה היא ושורפת: אמר [רב זוטרא בר טוביא] שמשיה דרב עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת. ואסיקנא אפילו מישחק סממנין בשבת ואייתויי דרך רשות הרבים שרי: רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבתא וכו'. דרש מר שמואל עין שמרדה מותר לכוחלה בשבת דסכנה היא רהא היאא אמתא בי מר שמואל דקדיחא לה עינא צווחא בשבת ולא אשגח בה חד ופקעא עינא והני מילי בתחלת אוכלא כגון רירא דיצא דמא ודמעתא וקידחא פי' מורדת ריר וכאבת כאילו נועצין דבר בעינא ואתי דמא ודמעתא ומעלה חמות כדכתיב כי אש קדחה באפי וגו' והוא בתחלת אוכלא מחללין עליה השבת אבל בסוף אוכלא ופצוחי עינא לא: אמר רב יהודה מי שהכחו זיבורא וכן מי שהכחו קוז וכן מי שיש לו כאב עין וכן מי שהקדו דם לכל אלו הדברים להכנס בבית מרחץ סכנה היא. חמא לחמא פי' וסילקא לזיקא. מי שעקצו עקרב ראוי להאכילו דברים חמים ומי שהכחו זיבורא ראוי להאכילו דברים קרים וחילופא סכנה

מסורת הש"ס

(א) מולענא. יעב"ך, (ב) קדושין לא: וס"ג, (ג) ולזהר יעב"ך, (ד) ולמליה, (ה) שבת קדר: ג, (ו) ביצה כב., (ז) גינ"י הערוך בערך חס י' לויקא ועי' רש"י ד"ה לויקא נראה שגרסמו ג"כ היה קד, (ח) ג"א פין, (ט) צס"א: בוטו"ש, י' [שמות חן], (כ) צצצט. יעב"ך, (ל) ועי' רש"י יבמות עו. ד"ה מוזף זריף, (מ) וצחגיגה ה. כחבו זה בשם ר"ת, (נ) ועי' פירוש רש"י שפנינו צחגיגה שם כתב מש"ה נקט ויצורא ועקרנא דאמרינן מתבטח ע"ז ממתי לעקרנא וכו' והיינו כפי' ר"י דהכא,

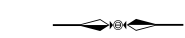
הגהות הב"ח

(א) גב' לימי משקדי חלוני. י"צ בערוך ערך משקר גורם משקרי וע"ש פירוש: (ב) שם ואמרי לה צי מדרשא: (ג) שם מולעת השחורה ועיין בערוך: (ד) שם לימי אורחא דגרא. י"צ ס"א דגרא ועיין בערוך: (ה) שם דההיא אמתא: (ו) שם וסילקא לינא. י"צ ס"א לויקא וכן בערוך ופי' מדרין לרוח שהיא ככיסו של אדם בעל: (ז) רש"י ד"ה שופפא דחומא צית יד של שוס והן עלין. י"צ אבל בצפק חולין משמט שיהא אמצעי של שוס וכן פרש"י ע"ש דף קמ: (ח) תפחות ד"ה שורייני וכו' מאור העין מוערין ואחזין צטרפשי הלב כצאונתא כ"ל: (ט) בא"ד סיר נכסיה צאונתא. י"צ ומסכת מדה דף כ ע"צ אצח צמווי דלגא יתיי ומולא הוא מרגוש של מר י"ל מדה הלל והוא נמן:

הגהות מהר"ב רשברורי

[א] רש"י ד"ה חמה לחמה. י"צ עי' בערוך ערך חס וממנו לקח רש"י פירושו ומשעה שם דגמים חמא כצ"ף לבסוף:

לעזי רש"י

פיג"א. פי הטבעת. ליצ"א. ניר. בוטו"ש (בס"א). פירות ורד-הבר. לימ"ץ. חילון ערום. אישקריג"ט. חיפושית. קרוקד"ס. (בסלאווית). הניטו"ן. שחוריות (מין חיפושית). ליצ"א. ניר. פויליי"ד. צבע סגול. שלייתמ"א [ש"ל יימ"א]. מלח הסלע (כגון מלח סדומית). אשלפי"ר [אישקלפי"ר]. להתחמם. ללקות בדלקת. קצייר"א [קצייר"א]. ליחת העיניים. אישפוניג"ט [אישפוניג"ט]. כאבים נוקבים. קלוג"ג. נפחות.